

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมกิจกรรมของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลโคกหล่อ อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง

The Roles of Local Administrative Organizations in Enhancing the Potential and Promoting Activities of Older Adults: A Case Study of Khok Lo Subdistrict Municipality, Mueang Trang District, Trang Province

ปิยะรัตน์ แซ่หลี¹ วีรวัฒน์ พาหะมะ² และจิรณันท์ ย้อยไชยา³
Piyarat Saelee, Weerawat Pahama and Jiranan Yoychaiya

Received: October 27, 2025

Revised: April 08, 2026

Accepted: April 08, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากิจกรรมการส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลโคกหล่อ อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง และ 2) ศึกษาบทบาทการดำเนินงานของภาครัฐในการพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลโคกหล่อ อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในการพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมกิจกรรมของผู้สูงอายุ และการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่มกับผู้สูงอายุ ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้สูงอายุที่อยู่ในชมรมและกลุ่มผู้สูงอายุที่อยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลโคกหล่อ ผลการวิจัย พบว่า 1) เทศบาลตำบลโคกหลอดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมศักยภาพและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณค่าและมีความสุข โดยเทศบาลฯ ได้จัดโครงการและกิจกรรมที่หลากหลายครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และ 2) เทศบาลตำบลโคกหล้อมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุผ่านการบูรณาการนโยบาย แผนงาน และความร่วมมือจากหลายภาคส่วนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ บทสรุปครั้งนี้สามารถเป็นแนวทางในการวางแผนโครงการและกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ และความต้องการของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนา

¹⁻³ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี; Prince of Songkla University, Surat Thani Campus
Corresponding author, e-mail: piyaratsaelee@gmail.com. Tel. 09 4276 2180

ศักยภาพ และคุณภาพชีวิตในการรองรับสังคมสูงวัยอย่างยั่งยืน รวมทั้งเป็นต้นแบบให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในการกำหนดนโยบายระยะยาวต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพ, บทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ผู้สูงอายุ

Abstract

This research article aimed to: (1) examine activities promoting the potential of older adults in Khok Lo Subdistrict Municipality, Mueang Trang District, Trang Province; and (2) investigate the roles of the public sector in enhancing the potential and promoting activities of older adults in the area. A qualitative research approach was employed in this study. Data were collected through in-depth interviews with personnel involved in the implementation of programs for enhancing the potential and promoting activities of older adults, as well as focus group interviews with older adults. The participants were divided into two groups: older adults who were members of elderly clubs and older adults residing in Khok Lo Subdistrict Municipality. The findings revealed that: (1) Khok Lo Subdistrict Municipality implemented various activities aimed at enhancing the potential and quality of life of older adults, enabling them to live meaningful and happy lives. The municipality organized a variety of projects and activities covering physical, mental, social, and environmental dimensions; and (2) Khok Lo Subdistrict Municipality played a significant role in enhancing the potential of older adults through the integration of policies, operational plans, and collaboration among multiple sectors to improve the quality of life of older adults. The findings of this study can serve as guidelines for planning projects and activities that are consistent with local contexts and the needs of older adults in order to enhance their potential and quality of life in supporting a sustainable aging society. Furthermore, the findings may serve as a model for other local administrative organizations in formulating long-term policies.

Keywords: Potential Development, Roles of Local Administrative Organizations, Older Adults

บทนำ

ประเทศไทยกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรครั้งสำคัญจากข้อมูลในปี พ.ศ. 2568 (เดือนกันยายน) พบว่า ประเทศไทยมีประชากรทั้งหมด 64.85 ล้านคนโดยเป็นผู้สูงอายุ 13.99 ล้านคน ซึ่งสัดส่วนผู้สูงอายุในภาพรวมของประเทศคิดเป็นร้อยละ 21.58 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2567) แสดงให้เห็นถึงการก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (Aging Society) และคาดการณ์ว่าในปี 2571 สัดส่วนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 28.00 จนกลายเป็น “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” (Super Aged Society) การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องเป็นผลมาจากความสำเร็จในการพัฒนาด้านสาธารณสุข และการวางแผนครอบครัวแต่ในขณะเดียวกันได้ก่อให้เกิดความท้าทายอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการภาครัฐและสังคมในทุกมิติโดยเฉพาะด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณค่า มีอิสระ และมีความสุขในบั้นปลายชีวิต (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2563)

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ภาครัฐต้องให้ความสำคัญเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงและเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ และมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุในระดับชุมชน โดยมีภารกิจตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเป็นภารกิจถ่ายโอนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องรับผิดชอบโดยตรง เพื่อให้ผู้สูงอายุดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุขและตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ที่ได้กำหนดกรอบนโยบายและแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุในทุกมิติ ครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพใจ สังคม เศรษฐกิจ และสิทธิต่าง ๆ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2553) เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลอย่างรอบด้าน และสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง

การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นที่เทศบาลตำบลโคกหล่อ อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เผชิญกับสถานการณ์สังคมสูงวัยอย่างชัดเจนซึ่งเห็นได้จากข้อมูลการเปลี่ยนแปลงสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2559-2568) โดยในปี พ.ศ. 2559 สัดส่วนประชากรผู้สูงอายุอยู่ที่ร้อยละ 14.50 และได้เพิ่มขึ้นสูงถึงร้อยละ 21.36 ในปี พ.ศ. 2568 (เดือนกันยายน) แสดงให้เห็นว่าประชากรในพื้นที่เทศบาลตำบลโคกหล้อมีอัตราผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้นอีกในอนาคต จากการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุข้างต้นอาจก่อให้เกิด

ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมหลายประการเป็นประเด็นปัญหาและความท้าทายที่สำคัญต่อการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ อีกทั้งที่ผ่านมาผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังถูกมองว่าเป็นภาระของสังคม เนื่องจากขาดแคลนรายได้และต้องพึ่งพาบุตรหลาน (ณัฐกิตติ์ ปัทมะ, 2561) บางรายมีปัญหาสุขภาพไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้หรือถูกทอดทิ้งจากครอบครัว ขาดการดูแลทั้งทางร่างกายและจิตใจ จึงเป็นกลุ่มที่ต้องได้รับการดูแลและเอาใจใส่เป็นพิเศษ การพัฒนาและเสริมศักยภาพผู้สูงอายุให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกายจิตใจสังคม ปัญญา และจิตวิญญาณจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถพัฒนาตนเอง มีคุณภาพชีวิตที่ดี และดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเป็นประเด็นที่สำคัญจึงมีความสนใจศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมกิจกรรมของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเทศบาลตำบลโคกหล่อ อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง เพื่อให้เข้าใจถึงบทบาทการดำเนินงานของเทศบาลฯ ในการพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุในพื้นที่รวมถึงศึกษา กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบลโคกหล่อจัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมศักยภาพให้กับผู้สูงอายุโดยมุ่งเน้นให้เข้าใจถึงบทบาทการดำเนินงานของเทศบาลฯ ที่มีประสิทธิภาพอย่างมีระบบและเป้าหมายที่ชัดเจน ในการส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ ทั้งในมิติด้านร่างกาย จิตใจ สังคม สุขภาพ สภาพแวดล้อมในการจัดกิจกรรม และการดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่มีความเหมาะสม ผลการศึกษารังนี้สามารถนำข้อมูลไปประกอบเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาการออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ และตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุ เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานรองรับสังคมสูงวัยอย่างยั่งยืนในระยะยาว อีกทั้งยังสามารถเป็นต้นแบบให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ในการพัฒนานโยบายและแผนงานระยะยาวเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากิจกรรมการส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลโคกหล่อ อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง
2. เพื่อศึกษาบทบาทการดำเนินงานของภาครัฐในการพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลโคกหล่อ อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษารังนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมกิจกรรมของผู้สูงอายุในพื้นที่

เทศบาลตำบลโคกหล่อ อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง โดยผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วยบุคลากรของเทศบาลฯ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้สูงอายุ และกลุ่มผู้สูงอายุในชมรมรวมถึงผู้สูงอายุในพื้นที่ซึ่งสามารถสะท้อนกระบวนการดำเนินงานของเทศบาลฯ ได้อย่างรอบด้าน โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับบุคลากรในเทศบาลฯ และแบบสนทนากลุ่มสำหรับผู้สูงอายุ โดยออกแบบคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมศักยภาพและกิจกรรมของผู้สูงอายุเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา มีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือใช้วิธีตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อเปรียบเทียบและตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลจากหลายแหล่ง ทั้งจากบุคลากร ผู้สูงอายุ และศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ เช่น เอกสารทางราชการ งานวิจัย และบทความวิชาการ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง น่าเชื่อถือ และครอบคลุมครบถ้วน ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคณะผู้วิจัยได้ติดต่อประสานกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งแจ้งรายละเอียด นัดหมายวันเวลา และสถานที่สัมภาษณ์ พร้อมมีหนังสือขอความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี เพื่อขออนุญาตอย่างเป็นทางการก่อนดำเนินการสัมภาษณ์ได้ขออนุญาตบันทึกเสียงและถ่ายภาพประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งนี้หลังการสัมภาษณ์ได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลทุกครั้งก่อนนำไปวิเคราะห์ต่อไป นอกจากนี้การวิจัยดำเนินการภายใต้หลักจริยธรรมอย่างเคร่งครัด โดยผู้ให้ข้อมูลได้รับการปฏิบัติด้วยความสุภาพ ให้เกียรติ และมีอิสระทางความคิด พร้อมทั้งมีการเก็บรักษาความลับของข้อมูลส่วนบุคคลอย่างรัดกุมเพื่อป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ผู้วิจัยยึดมั่นในความซื่อสัตย์และนำเสนอข้อมูลตามข้อเท็จจริง โดยผ่านการอบรมหลักสูตร “แนวทางการปฏิบัติการวิจัยทางคลินิกที่ดี (ICH-GCP: E6(R2))” เพื่อให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปตามหลักจริยธรรมและมาตรฐานสากลอย่างถูกต้อง

สรุปผลการวิจัย

1. กิจกรรมการส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลโคกหล่อ อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง พบว่า เทศบาลตำบลโคกหล่อ อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง มีการส่งเสริมศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง และหลากหลายผ่านรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ และครอบคลุมมิติสำคัญของการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ดังนี้

ด้านร่างกาย กล่าวคือ เทศบาลตำบลโคกหล่อมีการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุในด้านร่างกายอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสามารถดูแลตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและลดความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย

ประกอบด้วย โครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุตำบลโคกหล่อ โดยใช้หลัก 3 อ. (อาหาร อารมณ์ และออกกำลังกาย) กิจกรรมออกกำลังกาย การเต้นแอโรบิก กิจกรรมนันทนาการเพื่อสุขภาพการ แข่งขันกีฬาและนันทนาการผู้สูงอายุ ส่งเสริมสุขภาพพลานามัยที่ดีของผู้สูงอายุมีโครงการตรวจคัด กรองและช่วยเหลือความผิดปกติทางสายตาวัยในผู้สูงอายุ โครงการอบรมความรู้การดูแลสุขภาพ ช่องปากให้กับผู้สูงอายุ การดำเนินกิจกรรมดังกล่าวส่งผลให้ผู้สูงอายุมีความรู้ความเข้าใจ และทักษะ ในการดูแลสุขภาพตนเองได้อย่างเหมาะสม ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและสามารถดำรงชีวิตอยู่ใน สังคมได้อย่างมีความสุข ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่นำมาเสนอดังต่อไปนี้

“...เทศบาลฯ จัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้มีกิจกรรมใช้เวลาด้วยกัน มีการออกกำลังกาย มีกิจกรรมส่งเสริมในเรื่องของสุขภาพ มีโครงการ 3 อ. มีการตรวจเลือด มีกา วัด ความดัน...” (ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญรายที่ 1, 3 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2568)

ด้านจิตใจ กล่าวคือ เทศบาลตำบลโคกหล่อดำเนินกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ ด้านจิตใจ โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้สูงอายุรับรู้คุณค่าเกิด ความภาคภูมิใจในตนเอง โดยมีโครงการหลัก “โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลโคกหล่อ” ที่จัด กิจกรรมฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้ด้านการดูแลสุขภาพกายและใจ การเสริมสร้างทักษะอาชีพเพื่อ สร้างรายได้ เช่น การทำผ้าบาติก ผ้ามัดย้อมลายหินแตก การร้อยลูกปัดมโนราห์ การทำไม้กลายเส้น โคกหล่อ รวมถึงกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาวะทางจิต เช่น การเต้นบาสโลป การเล่นเกมกลองยาว และการ จำหน่ายผลิตภัณฑ์ กิจกรรมที่เทศบาลตำบลโคกหล่อจัดขึ้นเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถพัฒนาศักยภาพ เพื่อต่อยอดความรู้และทักษะให้เกิดรายได้เสริม นอกจากนี้เทศบาลฯ ยังตระหนักถึงปัญหาทางจิตใจ ของผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพังหรือขาดปฏิสัมพันธ์ทางสังคม จึงจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้พบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่ยกมาเสนอ ดังต่อไปนี้

“...มีโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ จัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุในการใช้ชีวิตในด้าน ต่าง ๆ เสริมทักษะอาชีพ เช่น การทำผ้าบาติก ผ้ามัดย้อมลายหินแตก การร้อยลูกปัด มโนราห์ การทำกิจกรรมนันทนาการ การเต้นบาสโลป กลองยาว...” (ผู้ให้ข้อมูลคน สำคัญรายที่ 9, 10, 11 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2568)

ด้านสังคม กล่าวคือ เทศบาลตำบลโคกหล่อมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีพื้นที่สำหรับการ ทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุเป็นศูนย์กลางในการดำเนินกิจกรรม

ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสดำเนินกิจกรรมร่วมกัน พุดคุยสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี นอกจากนี้เทศบาลฯ ได้ดำเนินการพาผู้สูงอายุไปศึกษาดูงานนอกสถานที่เพื่อเปิดโลกทัศน์และสร้างแรงบันดาลใจใหม่ ๆ ในการดำเนินชีวิต มีการจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุเพื่อรับทราบสภาพความเป็นอยู่ ความต้องการ และปัญหาที่แท้จริงของผู้สูงอายุ กิจกรรมที่จัดขึ้นช่วยพัฒนาศักยภาพด้านความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้สูงอายุให้สามารถปรับตัว และดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกว่าได้รับการดูแลเอาใจใส่ รวมทั้งได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากเทศบาลฯ ตลอดจนรับรู้ว่าตนเองมิได้ถูกทอดทิ้งในสังคม ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ ที่ยกมาเสนอ ดังต่อไปนี้

“...เทศบาลฯ ให้ทำกิจกรรมหลายอย่างในชมรม ที่ผ่านมามีไปดูงานนอกสถานที่ให้เราได้พบสังคม เมื่อก่อนอยู่แต่บ้านไม่ได้พูดคุยกับใคร พอทำกิจกรรมได้พบปะเพื่อน ๆ จากอยู่บ้านเหงา ๆ ได้รู้จักเพื่อนเพิ่มขึ้น...” (ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญรายที่ 12, 13 สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2568)

“...เทศบาลฯ ก็มีไปเยี่ยมบ้าน เพื่อพบปะพูดคุยเรื่องราวความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ ไม่ต้องรู้สึกถูกละเลย...” (ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญรายที่ 4, 5 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2568)

ด้านสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ เทศบาลตำบลโคกหล่อได้ให้ความสำคัญต่อการดูแลและพัฒนาสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปลอดภัย เทศบาลฯ ได้ดำเนินกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการยกระดับคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบาง โครงการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุมีการลงพื้นที่เยี่ยมเยียนพร้อมมอบสิ่งของช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุที่เป็นผู้ป่วยติดเตียงในเขตเทศบาลตำบลโคกหล่อ โครงการผ้าอ้อมปันสุข กิจกรรมโคกหล่อไม่ทิ้งกัน รวมถึงการจัดบริการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง (Long Term Care: LTC) ซึ่งโครงการและกิจกรรมที่เทศบาลฯ จัดขึ้นชี้ให้เห็นว่าการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเอื้อต่อการดำรงชีวิตมีบทบาทสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างศักยภาพของผู้สูงอายุในชุมชนอย่างยั่งยืน ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่ยกมาเสนอ ดังต่อไปนี้

“...เทศบาลฯ มีการดูแลสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุที่เราทำตอนนี้ก็โครงการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ปรับที่อยู่อาศัยให้ผู้สูงอายุดีขึ้น มีการลงพื้นที่มอบสิ่งของช่วยเหลือให้ผู้สูงอายุที่เป็นผู้ป่วยติดเตียง และมีโครงการยกระดับ

คุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบาง...” (ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญรายที่ 6, 7 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2568)

2. บทบาทการดำเนินงานของภาครัฐในการพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลโคกหล่อ อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง พบว่า เทศบาลตำบลโคกหล้อมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมกิจกรรมของผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เทศบาลฯ ได้ดำเนินงานผ่านการบูรณาการนโยบายและความร่วมมือจากหลายภาคส่วนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ บทบาทและนโยบายการดำเนินงานของเทศบาลตำบลโคกหล่อ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยยึดหลักตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2560 ซึ่งมุ่งให้ผู้สูงอายุได้รับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เช่น บริการด้านสุขภาพที่รวดเร็วและพิเศษ การสนับสนุนด้านการศึกษาและอาชีพ ส่วนลดค่าโดยสาร สิทธิเข้าชมสถานที่ของรัฐ การจัดหาที่พักอาศัย เบี้ยยังชีพ รวมถึงการช่วยเหลือเมื่อถูกทอดทิ้งหรือถูกทำร้าย เทศบาลฯ มีการปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงานและโครงการทุกปีงบประมาณ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยมุ่งเน้นไปที่กลุ่มผู้สูงอายุเป็นเป้าหมายหลัก เนื่องจากจำนวนประชากรกลุ่มนี้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โครงการที่จัดทำขึ้นจะถูกบรรจุไว้ในเทศบัญญัติและงบประมาณรายจ่ายประจำปี โดยครอบคลุมด้านต่าง ๆ อย่างรอบด้านทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ผ่านโครงการสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่ยกมาเสนอ ดังต่อไปนี้

“...การพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุถือเป็นหน้าที่หลักของเทศบาลฯ ที่มีการบัญญัติไว้ในโครงการแต่ละปีก็จะมุ่งเน้นเรื่องสุขภาพการรวมกลุ่มฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการใช้ชีวิตใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ส่งเสริมรายได้ส่งเสริมอาชีพ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญรายที่ 1, 2 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2568)

การดำเนินงานร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ เทศบาลตำบลโคกหล้อมีการช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุมีการร่วมมือกับหลายหน่วยงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานขับเคลื่อนนโยบายรวมถึงแม่บทในการจัดสรรงบประมาณ เนื่องจากเทศบาลฯ มีงบประมาณจำกัด นอกจากนี้ยังมีการร่วมมือกับสำนักงานพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดตรัง ในการดำเนินโครงการและขอความร่วมมือด้านงบประมาณจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่ร่วมมือประกอบด้วย สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดตรัง สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริม

สุขภาพตำบลโคกหล่อ กรมกิจการผู้สูงอายุ องค์การชุมชนเทศบาลตำบลโคกหล่อ วิทยาลัยการอาชีพ กรมส่งเสริมการเรียนรู้ และสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองตรังผ่านการทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) เพื่อส่งเสริมอาชีพและฝึกทักษะ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่ยกมาเสนอต่อไปนี้

“...มีทาง อบจ. ซึ่งเป็นหัวเรือหลักในการดำเนินนโยบาย จัดสรรงบประมาณระบบต่าง ๆ ของงานกิจกรรมผู้สูงอายุก็ อบจ. จะเป็นแม่บทในเรื่องของการทำงาน เพราะว่าทางเทศบาลต้องอาศัยความร่วมมือขอความอนุเคราะห์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง...”
(ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญรายชื่อที่ 3, 4 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2568)

การส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการ ในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนในระดับท้องถิ่น โดยเทศบาลฯ ได้ยึดหลักการที่ว่าผู้สูงอายุเป็นเสมือนเนื้อเดียวกันสะท้อนถึงความมุ่งมั่นที่จะทำงานร่วมกัน การขับเคลื่อน การมีส่วนร่วมนี้ อาศัยกลไกสำคัญ คือ ความร่วมมืออันดีกับกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ประสานงานหลักในชุมชน ทำให้การสื่อสารและการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การขับเคลื่อนกิจกรรม และการตอบรับจากชุมชนด้วยการประสานงานที่เข้มแข็งทำให้เทศบาลฯ สามารถดำเนินกิจกรรมที่หลากหลาย และได้รับความร่วมมือจากผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งช่วยส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุและความผูกพันในชุมชน เทศบาลฯ มีการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง ส่วนใหญ่กลยุทธ์การดำเนินงานที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ ตั้งแต่ต้นจนจบควบคู่ไปกับการใช้กลไกความร่วมมือในพื้นที่ และการสื่อสารที่เข้าถึงทุกระดับ ทำให้การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุของเทศบาลฯ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่ยกมาเสนอ ดังต่อไปนี้

“...เทศบาลฯ มีการสนับสนุนทุกกิจกรรมมีการสนับสนุนทุก ๆ ด้านมีการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุทุกคนเข้าร่วมในทุก ๆ กิจกรรม มีการร่วมมืออันดีกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการประสานงานในเรื่องกิจกรรมให้ชาวบ้านทราบ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญรายชื่อที่ 5, 6 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2568)

การประเมินผลลัพธ์ของโครงการ เทศบาลฯ มีการประเมินคุณภาพของกิจกรรมผ่านกระบวนการเรียนรู้และการวิเคราะห์ในที่ประชุมหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม โดยหลักพื้นฐานมีการประเมินผลโดยใช้แบบสอบถามตามมาตรฐานทางวิชาการ การวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) เพื่อนำผลไปปรับปรุงแผนในปีถัดไป นอกจากนี้ยังใช้การสอบถามความพึงพอใจผ่านแบบสอบถามกระดาษ Google Forms และ QR Code รวมทั้งมีการติดตามผลจากการสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ ซึ่งสะท้อนให้เห็นความสุขในการมีส่วนร่วมทางสังคม ผู้สูงอายุได้รับการฝึกทักษะการใช้เทคโนโลยีทำให้การประสานงานราบรื่นและสามารถใช้ช่องทางออนไลน์ในการส่งเสริมอาชีพ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่ยกมาเสนอต่อไปนี้

“...ในการประเมินหลังโครงการเสร็จสิ้นมีการให้ทำแบบสอบถามผ่าน Google Forms และ QR Code มีอะไรที่อยากให้ทางเทศบาลฯ สอดแทรกหรือเพิ่มเติมอะไรบ้าง ติดตามจากการเข้าร่วมกิจกรรม...” (ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญรายที่ 14, 15, 16 สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2568)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการศึกษากิจกรรมการส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลโคกหล่อ อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง พบว่า เทศบาลตำบลโคกหล่อ อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง ได้ดำเนินกิจกรรมการส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ครอบคลุมทั้ง 4 มิติของคุณภาพชีวิตตามแนวความคิดของ Orley, J. & Kuyken, W. (1994 C) ซึ่งประกอบด้วยด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยกิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลฯ ดำเนินการสะท้อนให้เห็นถึงการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณค่าและมีความสุขในสังคม

ด้านร่างกาย เทศบาลตำบลโคกหล่อได้ดำเนินกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุในด้านร่างกายอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสามารถดูแลตนเองได้ และลดความเสี่ยงอันเป็นพื้นฐานสำคัญของการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพ การส่งเสริมสุขภาพกายของผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งสำคัญของการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ ซึ่งเทศบาลตำบลโคกหล่อได้จัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพหลายรูปแบบทั้งส่งเสริมองค์ความรู้ด้านสุขภาพ และการออกกำลังกาย กิจกรรมออกกำลังกาย การเดินแอโรบิก กิจกรรมนันทนาการเพื่อสุขภาพ การแข่งขันกีฬาและนันทนาการผู้สูงอายุ ส่งเสริมสุขภาพพลานามัยที่ดีของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wei et

al. (2020) ที่กล่าวว่า การออกกำลังกายมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ โดยผู้สูงอายุที่ออกกำลังกายอยู่เสมอจะมีสุขภาพที่แข็งแรง มีความสามารถในการเคลื่อนไหวที่คล่องตัวกว่าคนที่ไม่ออกกำลังกาย การดำเนินงานของเทศบาลตำบลโคกหล่อในด้านสุขภาพจึงถือเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในระดับสากลที่เน้นให้ผู้สูงอายุพึ่งตนเองได้และดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างร่างกายที่แข็งแรง

ด้านจิตใจ เทศบาลตำบลโคกหล่อได้ให้ความสำคัญกับสุขภาพจิตของผู้สูงอายุและได้ดำเนินกิจกรรมที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตใจผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วม เรียนรู้ และตระหนักถึงคุณค่าของตน จากผลการศึกษาพบว่า โดยเฉพาะโครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต “โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลโคกหล่อ” ซึ่งเป็นโครงการหลักที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้สูงอายุผ่านกิจกรรมฝึกอบรม ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านสุขภาพกายและใจ การเสริมสร้างทักษะอาชีพ เช่น การทำผ้าบาติก ทำมดย้อม การร้อยลูกปัดโมโนร่าห์ และการทำไม้คลาเย้น ตลอดจนกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เช่น การเดินบาสโลบ การเล่นกลองยาว รวมถึงการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของผู้สูงอายุ กิจกรรมดังกล่าวช่วยให้ผู้สูงอายุเกิดภาคภูมิใจในตนเอง ได้แสดงศักยภาพและทักษะที่ตนมี สร้างโอกาสพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่น ส่งผลต่อการลดความเครียด ความรู้สึกโดดเดี่ยว ผลการดำเนินงานสอดคล้องกับแนวคิดของกรมอนามัย (2565) ที่ระบุว่า “การมีส่วนร่วมทางสังคมและการทำกิจกรรมที่สร้างคุณค่าให้แก่ตนเอง เป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพจิตผู้สูงอายุ” และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสนธยา มณีรัตน์ และคณะ (2566) พบว่า ผู้สูงอายุที่ได้รับการสนับสนุนให้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นมีระดับสุขภาพจิตสูงกว่ากลุ่มที่ขาดการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานของมะลิ โพธิพิมพ์ และคณะ (2566) พบว่า การได้รับกำลังใจ การมีปฏิสัมพันธ์ และการยอมรับจากชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มพลังสุขภาพจิตผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมของเทศบาลตำบลโคกหล่อในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุด้านจิตใจสะท้อนให้เห็นถึงแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมสุขภาวะทางจิตใจของผู้สูงอายุผ่านกระบวนการ “การมีส่วนร่วม การเรียนรู้ การสร้างคุณค่าในตนเอง” ซึ่งเป็นแนวคิดที่สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในสังคม

ด้านสังคม เทศบาลตำบลโคกหล่อมีการดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุในด้านสังคม โดยมุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุมีพื้นที่สำหรับการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สูงอายุด้วยกันและกับชุมชนรอบข้าง ทั้งนี้เทศบาลฯ ได้จัดตั้งชมรมผู้สูงอายุเป็นศูนย์กลาง

ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชน เช่น การจัดประชุมพบปะพูดคุย การจัดกิจกรรมนันทนาการ รวมถึงการพาผู้สูงอายุไปศึกษาดูงานนอกสถานที่เพื่อเปิดโลกทัศน์ สร้างแรงบันดาลใจใหม่ ๆ ในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ยังมีการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น การจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุเพื่อรับทราบสภาพความเป็นอยู่ ปัญหา และความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวไม่เพียงช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์กับคนรอบข้างเท่านั้น แต่ยังช่วยพัฒนาศักยภาพด้านความสัมพันธ์ทางสังคมให้ผู้สูงอายุสามารถปรับตัว และดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม การดำเนินกิจกรรมดังกล่าวของเทศบาลตำบลโคกหล่อ สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของมิติด้านสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐกัญญ์ อ่องเอื้อ (2564) พบว่า ผู้สูงอายุที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนรวมทั้งชมรมผู้สูงอายุ มีระดับคุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคมสูงกว่าผู้ที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจากการมีส่วนร่วมช่วยให้ผู้สูงอายุได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และสร้างเครือข่ายทางสังคมที่เข้มแข็ง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเนตรนภา กาบมณี และคณะ (2564) พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ได้แก่ การเป็นสมาชิกของกลุ่มในชมรมและการได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานท้องถิ่น ซึ่งช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่ามีคุณค่า และเป็นที่ยอมรับในสังคม ซึ่งเชื่อมโยงกับกิจกรรมทางสังคมที่เทศบาลตำบลโคกหล่อจัดขึ้นมีส่วนช่วยลดความโดดเดี่ยวทางสังคม เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนรุ่นใหม่กับผู้สูงอายุช่วยให้ผู้สูงอายุได้มีพื้นที่ในการแสดงออกถึงศักยภาพ และประสบการณ์ที่มีคุณค่า การส่งเสริมศักยภาพด้านสังคมของผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลโคกหล่อจึงเป็นกระบวนการสร้างคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนที่ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

ด้านสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลโคกหล่อได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญต่อมิติด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปลอดภัย และมีคุณภาพองค์ประกอบสำคัญของการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางในชุมชนมีการดำเนินงานที่มุ่งเน้นการดูแล การพัฒนาสภาพแวดล้อมผู้สูงอายุให้มีความปลอดภัย และเอื้อต่อการดำรงชีวิต การปรับสถานที่หรือสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยเพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปตามวัยของผู้สูงอายุ และให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีพึ่งพาตนเองได้สอดคล้องกับแนวคิดสูงวัยในบ้านตนเองหรือ Aging in Place ของ Cutchin (2004) ที่ให้ความสำคัญต่อสุขภาพจิตใจ สังคม สติปัญญาของผู้สูงอายุเทศบาลตำบลโคกหล่อมีกิจกรรมหรือโครงการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย ผู้สูงอายุมีการลงพื้นที่เยี่ยมเยียนบ้านและมอบสิ่งของผู้ป่วยติดเตียง โครงการผ้าอ้อมปันสุขกิจกรรม “โคกหล่อไม่ทิ้งกัน” รวมถึงการจัดบริการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง (Long

Term Care: LTC) ซึ่งโครงการที่เทศบาลฯ จัดขึ้นชี้ให้เห็นว่าการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเอื้อต่อการดำรงชีวิต และมีบทบาทสำคัญที่เสริมสร้างศักยภาพผู้สูงอายุในชุมชนอย่างยั่งยืน

2. ผลจากการศึกษาบทบาทของเทศบาลตำบลโคกหล่อ จังหวัดตรังในการพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมกิจกรรมของผู้สูงอายุ พบว่า เทศบาลตำบลโคกหล่อ จังหวัดตรัง ได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทสำคัญในการเป็นกลไกหลักของภาครัฐในระดับท้องถิ่น เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การดำเนินงานของเทศบาลตำบลโคกหล่อไม่ได้เป็นเพียงการบริหารจัดการทั่วไป แต่เป็นภาพสะท้อนของการบูรณาการนโยบายระดับชาติเข้ากับความต้องการเฉพาะของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2560 ซึ่งมุ่งเน้นการให้สิทธิประโยชน์และสวัสดิการอย่างรอบด้านด้วยความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนสูงวัยในพื้นที่ ทั้งนี้ เทศบาลฯ มีบทบาทในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านการดำเนินงานร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ การพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมกิจกรรมของผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลโคกหล่อ อาศัยความร่วมมือเชิงบูรณาการระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ การดำเนินงานดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) ของ Hood (1991) ที่เน้นการทำงานแบบเครือข่าย การกระจายอำนาจ และการส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐกับภาคีเครือข่าย เพื่อให้การบริการสาธารณะมีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน เทศบาลตำบลโคกหล่อทำหน้าที่ประสานงานหลักในการจัดสรรทรัพยากร และขับเคลื่อนโครงการที่พัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ โดยมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในหลายระดับ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง ซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลักในการกำหนดทิศทางนโยบายระดับจังหวัด และจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้เทศบาลตำบลโคกหลอยังขยายความร่วมมือไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ผ่านการทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) เช่น วิทยาลัยการอาชีพ กรมส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.) สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองตรัง เพื่อส่งเสริมอาชีพและฝึกทักษะให้แก่ผู้สูงอายุ

ด้านการส่งเสริมและสนับสนุน เทศบาลฯ มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนในระดับท้องถิ่น แนวคิดนี้สอดคล้องกับหลักการพัฒนาชุมชนที่มองว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นแกนหลักการพัฒนาของ Cohen & Uphoff (1981) ซึ่งไม่เพียงแต่สร้างความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของกิจกรรม แต่ยังช่วยลดความขัดแย้งผ่านการเรียนรู้ร่วมกันเทศบาลตำบลโคกหลอยึดหลักการ

ที่ว่า ผู้สูงอายุและเทศบาลฯ เป็นเสมือนเนื้อเดียวกัน สะท้อนถึงความมุ่งมั่นในการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด ที่เน้นให้ผู้สูงอายุเป็นผู้กำหนดความต้องการร่วมวางแผน และมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งนำไปสู่ความยั่งยืนและความรู้สึกการเป็นเจ้าของ เทศบาลฯ มีการขับเคลื่อนกลไกสำคัญผ่านความร่วมมืออันดีกับกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นผู้ประสานงานหลักในชุมชน ผลจากการมีส่วนร่วมนี้ทำให้เกิดการสื่อสาร และพัฒนาแนวทางการส่งเสริมสุขภาพที่เป็นไปตามแนวทางการศึกษาที่ใช้กระบวนการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม

ด้านการติดตามและประเมินผล เทศบาลฯ ได้ดำเนินการติดตามและประเมินผลผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และร่วมตัดสินใจในการเลือกกิจกรรมที่เหมาะสม ตอบสนองความต้องการในการดำเนินโครงการต่อไป นอกจากนี้ยังมีการวิเคราะห์ผลการประเมิน เพื่อระบุจุดที่ควรปรับปรุงและพัฒนาโครงการ รวมทั้งศึกษาปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงาน เพื่อนำมาปรับเปลี่ยนและแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น แนวทางการประเมินดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐวรรณ แยมละมัย (2561) ที่เน้นความสำคัญของการประเมินผลเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมีจุดมุ่งหมายในการวัดผลกระทบของโครงการ ทั้งเชิงปริมาณ และคุณภาพเพื่อเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ที่กำหนด การประเมินผลไม่เพียงช่วยให้ทราบความสำเร็จหรือข้อจำกัดของโครงการ แต่ยังเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ และพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การนำข้อมูลจากการประเมินมาปรับปรุงและออกแบบกิจกรรมใหม่จึงสร้างความยั่งยืนตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของเทศบาลฯ มีวิธีการประเมินที่หลากหลายและเป็นระบบ ประกอบด้วยเครื่องมือมาตรฐาน ใช้แบบสอบถามตามมาตรฐานทางวิชาการและเทคนิคการวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) เพื่อนำผลไปปรับปรุงแผนในปีถัดไป มีการวัดความพึงพอใจผ่านแบบสอบถามแบบกระดาษ Google Forms และ QR Code เพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างสะดวก และการติดตามคุณภาพเชิงสังเกต ติดตามผลจากการสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ เพื่อประเมินการตอบรับและปฏิสัมพันธ์ในโครงการ

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยบทบาทของเทศบาลตำบลโคกหล่อในการพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมกิจกรรมของผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้ค้นพบว่าเทศบาลตำบลโคกหล่อประสบความสำเร็จในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแบบองค์รวม 4 มิติ ซึ่งเป็นรูปแบบที่ขับเคลื่อนโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรูปแบบนี้ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข สอดคล้องกับกรอบแนวคิดด้านคุณภาพชีวิต 4 ด้านขององค์การอนามัยโลก (Orley, J., & Kuyken,

W. 1994 C) ประกอบด้วย ด้านร่างกาย การจัดระบบดูแลและระยะยาว (Long Term Care: LTC) สำหรับผู้ที่ต้องพึ่งพิงผู้อื่น ควบคู่ไปกับการพัฒนาสุขภาพจิตใจผ่านการจัดตั้ง “โรงเรียนผู้สูงอายุ” ด้านจิตใจ การเปลี่ยนมุมมองต่อผู้สูงอายุจากที่เคยถูกมองว่าเป็น “ภาระ” ให้กลายเป็น “พลัง” หรือ “ทุนทางสังคม” ด้านสังคม การสร้างความร่วมมืออย่างเป็นทางการกับภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน ผ่านการทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ด้านสิ่งแวดล้อม การปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้มีความปลอดภัย และเอื้อต่อการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ

การถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์ ข้อเสนอแนะในส่วนนี้มุ่งเน้นการส่งต่อความรู้และประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ทั่วประเทศโดยเน้นการจัดทำคู่มือและหลักสูตรที่นำเอารูปแบบการดำเนินงาน และหลักสูตร “โรงเรียนผู้สูงอายุ” ไปพัฒนาเป็นคู่มือปฏิบัติงานและหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อถ่ายทอดให้กับบุคลากรของ อบต. อื่น ๆ ทั่วประเทศ ให้สามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ตนเองสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ผ่านการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เกิดการถ่ายทอดประสบการณ์ตรง และขยายผลนวัตกรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการบริหารจัดการงานผู้สูงอายุเพื่อขยายผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบายยกระดับรูปแบบการดำเนินงานให้เป็นมาตรฐานระดับประเทศ โดยการเสนอให้หน่วยงานระดับนโยบาย พิจารณารูปแบบการบูรณาการงานผู้สูงอายุ 4 มิติ ที่ขับเคลื่อนโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปกำหนดเป็น “แนวปฏิบัติที่ดี” ในการดูแลและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ พร้อมผลักดันการจัดสรรงบประมาณ และบุคลากรให้เพียงพออย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับบทบาทที่เพิ่มขึ้นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินงาน Long Term Care (LTC) สำหรับการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตในบ้าน และชุมชนได้อย่างปลอดภัย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาครั้งนี้ทำให้ค้นพบข้อเสนอแนะจากการวิจัยไปสู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่เทศบาลตำบลโคกหล่อ อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง เพื่อพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมกิจกรรมของผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากผลการศึกษาพบว่า เทศบาลตำบลโคกหล่อ ยังขาดความต่อเนื่องด้านการจัดสรรงบประมาณในการจัดกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ รวมทั้งการบูรณาการความร่วมมือระหว่างเทศบาล และภาคส่วนอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการยังไม่มีระบบอาจส่งผลต่อ

ความยั่งยืน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพเทศบาลควรกำหนดนโยบายที่มุ่งเน้นการสนับสนุนในด้านการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรที่ช่วยส่งเสริมต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุในชมรมอย่างต่อเนื่องตลอดจนการสร้างกลไกความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในมีความมั่นคง และตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุได้มากที่สุด

2. จากผลการศึกษา พบว่า เทศบาลตำบลโคกหล่อยังมีข้อจำกัดด้านระบบฐานข้อมูลประชากรที่ไม่เป็นปัจจุบันทำให้ไม่สามารถแสดงผลระบบข้อมูลได้อย่างชัดเจน เทศบาลตำบลโคกหล่อควรพัฒนาและบริหารจัดการระบบฐานข้อมูลผู้สูงอายุให้มีความเป็นปัจจุบัน และครอบคลุมด้านร่างกาย จิตใจ สังคม รายได้ สภาพครอบครัว และความต้องการในการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อให้สามารถวางแผนพัฒนาและจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงควรมีการติดตามและประเมินผลโครงการอย่างต่อเนื่อง โดยใช้ตัวชี้วัดที่ชัดเจน เช่น ระดับความพึงพอใจของผู้สูงอายุการเข้าร่วมกิจกรรม ทั้งนี้เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนานโยบายให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

3. จากผลการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุจำนวนมากที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนผู้สูงอายุและมีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมซ้ำ เนื่องจากมีความต้องการที่จะเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และอยากให้เทศบาลดำเนินกิจกรรมต่อไป ไม่ใช่เพียงแค่กิจกรรมที่อยู่ในหลักสูตรหรือชมรม เกิดข้อค้นพบที่ว่า ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมหลักสูตรแล้วมีความต้องการดำเนินกิจกรรมซ้ำ จึงควรมีนโยบายในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุตลอดชีวิตโดยไม่จำแนกผู้สูงอายุเป็นรุ่น ๆ แต่เปิดโอกาส และให้สิทธิผู้สูงอายุทุกคนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมที่เทศบาลจัดขึ้นได้ตามความต้องการของตนเองเพื่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. เทศบาลตำบลโคกหล่อสามารถมีแนวทางในการวางแผนการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการออกแบบกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการและเหมาะสมกับผู้สูงอายุในแต่ละกลุ่มวัยเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุได้อย่างเต็มที่ เช่น กลุ่มผู้สูงอายุที่ยังแข็งแรง และกลุ่มผู้สูงอายุภาวะพึ่งพิง นอกจากนี้ควรจัดให้มีการอบรมพัฒนาศักยภาพบุคลากรของเทศบาลฯ ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการและส่งเสริมผู้สูงอายุในมิติต่าง ๆ รวมทั้งติดตามและประเมินผลกิจกรรมอย่างต่อเนื่องโดยมีการใช้เครื่องมือ เช่น แบบประเมินความพึงพอใจการประชุมรับฟังความคิดเห็นจากผู้สูงอายุ และการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อใช้ในการปรับปรุงและวางแผนโครงการใหม่ในอนาคตให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างแท้จริง

2. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นสามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบในการจัดทำโครงการและกิจกรรมในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยสามารถประยุกต์แนวทางการดำเนินงานของเทศบาลตำบลโคกหล่อ ทั้งในด้านการส่งเสริมสุขภาพกายและใจการพัฒนาทักษะอาชีพ การสร้างพื้นที่เรียนรู้ตลอดชีวิต และการดูแลสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุเพื่อเป็นต้นแบบในการยกระดับคุณภาพชีวิต และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในชุมชนอย่างยั่งยืน

3. สำหรับการศึกษาศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนด้านการพัฒนาสังคมและการบริหารงานท้องถิ่น โดยเฉพาะในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและการจัดการท้องถิ่นเชิงบูรณาการ รวมทั้งใช้เป็นกรณีศึกษาในการจัดทำงานวิจัยต่อยอดเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในบริบทพื้นที่อื่น ๆ หรือการศึกษาผลกระทบระยะยาวของการมีส่วนร่วมต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

- เนตรนภา กาบมณี, สิริลักษณ์ อู่เจริญ, และปานเพชร สกฤคฺ. (2564). การศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตำบลหนองไผ่ อ.เมือง จ.อุดรธานี. *ราชวาทิตสาร วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุรินทร์*, 11(1), 27-39.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2553). พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 (ฉบับแก้ไข พ.ศ. 2553). https://www.dop.go.th/download/laws/regulation_th_20152509163042_1.pdf
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2563). ยุทธศาสตร์กรมกิจการผู้สูงอายุ 20 ปี ประจำปี พ.ศ. 2561-2580. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. https://www.dop.go.th/download/knowledge/th1539326153-138_0.pdf
- กรมอนามัย. (2565). *คู่มือแผนส่งเสริมสุขภาพดี ประจำปีงบประมาณ 2568*. กระทรวงสาธารณสุข. <https://eh.anamai.moph.go.th/th/elderly-manual/download/?DI d=211989&id=99922&reload=>
- ณัฐกัญย์ อ่องเอื้อ. (2564). *คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองบ้านสวนจังหวัดชลบุรี*. [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. <https://ir.buu.ac.th/dspace/bitstream/1513/356/1/62930014.pdf>

- ณัฐกิตติ์ ปัทมะ. (2561, 11 พฤษภาคม). สถานการณ์สังคมผู้สูงอายุในประเทศไทย (*Social Situation of The Elderly in Thailand*). สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. https://www.senate.go.th/assets/portals/1/news/10117/2_10117.pdf
- ณัฐวรรณ แยมละมัย. (2561). การประเมินผลโครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุเทศบาล ตำบล ตะเคียนเตี้ยอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี. [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. <https://buuir.buu.ac.th/bitstream/1234567890/6693/1/Fulltext.pdf>
- ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญรายที่ 1. (2568, 1 กันยายน). การสื่อสารส่วนบุคคล. (ปิยะรัตน์ แซ่หลีและคณะ , ผู้สัมภาษณ์).
- ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญรายที่ 10. (2568, 3 กันยายน). การสื่อสารส่วนบุคคล. (ปิยะรัตน์ แซ่หลีและคณะ, ผู้สัมภาษณ์).
- ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญรายที่ 11. (2568, 3 กันยายน). การสื่อสารส่วนบุคคล. (ปิยะรัตน์ แซ่หลีและคณะ, ผู้สัมภาษณ์).
- ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญรายที่ 12. (2568, 1 กันยายน). การสื่อสารส่วนบุคคล. (ปิยะรัตน์ แซ่หลีและคณะ, ผู้สัมภาษณ์).
- ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญรายที่ 13. (2568, 1 กันยายน). การสื่อสารส่วนบุคคล. (ปิยะรัตน์ แซ่หลีและคณะ, ผู้สัมภาษณ์).
- ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญรายที่ 14. (2568, 3 กันยายน). การสื่อสารส่วนบุคคล. (ปิยะรัตน์ แซ่หลีและคณะ, ผู้สัมภาษณ์).
- ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญรายที่ 15. (2568, 3 กันยายน). การสื่อสารส่วนบุคคล. (ปิยะรัตน์ แซ่หลีและคณะ, ผู้สัมภาษณ์).
- ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญรายที่ 16. (2568, 3 กันยายน). การสื่อสารส่วนบุคคล. (ปิยะรัตน์ แซ่หลีและคณะ, ผู้สัมภาษณ์).
- ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญรายที่ 2. (2568, 1 กันยายน). การสื่อสารส่วนบุคคล. (ปิยะรัตน์ แซ่หลีและคณะ , ผู้สัมภาษณ์).
- ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญรายที่ 3. (2568, 1 กันยายน). การสื่อสารส่วนบุคคล. (ปิยะรัตน์ แซ่หลีและคณะ , ผู้สัมภาษณ์).
- ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญรายที่ 4. (2568, 1 กันยายน). การสื่อสารส่วนบุคคล. (ปิยะรัตน์ แซ่หลีและคณะ , ผู้สัมภาษณ์).

ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญรายที่ 5. (2568, 1 กันยายน). การสื่อสารส่วนบุคคล. (ปิยะรัตน์ แซ่หลีและคณะ , ผู้สัมภาษณ์).

ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญรายที่ 6. (2568, 1 กันยายน). การสื่อสารส่วนบุคคล. (ปิยะรัตน์ แซ่หลีและคณะ , ผู้สัมภาษณ์).

ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญรายที่ 7. (2568, 1 กันยายน). การสื่อสารส่วนบุคคล. (ปิยะรัตน์ แซ่หลีและคณะ , ผู้สัมภาษณ์).

ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญรายที่ 9. (2568, 3 กันยายน). การสื่อสารส่วนบุคคล. (ปิยะรัตน์ แซ่หลีและคณะ , ผู้สัมภาษณ์).

มะลิ โพธิพิมพ์, รัชภิษิษฐ์ พลศรีประดิษฐ์, สุชาติ บุญยภากร, จีรภา บุญยภากร, วลัยชัชชา เขตบำรุง, จุน หน่อแก้ว, วรรัตน์ สังวะลี และวาสุกรี เชวงกุล. (2566). การสนับสนุนทางสังคม และปัจจัยอื่น ๆ ต่อพลังสุขภาพจิตผู้สูงอายุ. *วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ* , 17(2), 143-152.

สนธยา มณีรัตน์, นาถนา วรศีล และประไพจิตร โสมภีร์. (2566). สุขภาพจิต ปัญหา ความต้องการ และแนวทางการส่งเสริมสุขภาพจิตผู้สูงอายุ. *วารสารการพยาบาลและสุขภาพ สสอท*, 6(3), 1-17.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2567, 9 ธันวาคม). *การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2567*. https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2025/20241209145003_27188.pdf

Cohen, J. M. & Uphoff, N. T. (1981). *Rural development participation: Concept and measure for project design, implementation and evaluation*. Cornell University Press.

Cutchin, M.P. (2004). Using Deweyan philosophy to rename and reframe adaptation-to-environment. *American Journal of Occupational Therapy*, 58 (3), 303-312. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/15202628/>

Hood, C. (1991). A public management for all seasons?. *Public Administration*, 69(1), 3-19. <https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/PSPA108/4NMP%20a%20seasonsfulltext.pdf>

Orley, J., & Kuyken, W. (1994 C). *Quality of life assessment: international perspectives: proceedings of the joint meeting organized by the World Health Organization and the Foundation IPSEN in Paris*. Springer-Verlag.
https://onsearch.nihlibrary.ors.nih.gov/permalink/01NIH_INST/g83mj/alma991001270110504686

Wei, L., Hu, Y., Tao, Y., Hu, R. & Zhang, L. (2020). The Effects of Physical Exercise on the Quality of Life of Healthy Older Adults in China: A Systematic Review. *Frontiers in Psychology*, 13(1), 1-9.